

Teknikföretagen

HJÄRTAT I SVENSK EKONOMI

– Industrins betydelse och villkor i Västernorrlands län

En rapport från Teknikföretagen, augusti 2019

Sverige står inför en tid av oanade möjligheter. Ny teknik, nya affärsmodeller kommer att ge oss verktygen för att tackla vår tids stora utmaningar.

De kommer att vara avgörande för hur vi hanterar klimatfrågan, för hur vi på ett stabilt och hållbart sätt säkrar tillgången till energi, samtidigt som användningen av el kommer att bli betydligt högre än idag. Inom hälsovård och undervisning öppnas vägar för helt nya metoder. Infrastrukturen tar andra former i takt med att nya sätt att använda transportmedel växer fram. Bara för att ta några exempel.

Mitt i den här rörelsen befinner sig de svenska teknikföretagen. De är motorn för den innovation som nu sker i näringslivet och i samhället. Dessa företag befinner sig i utvecklingens absoluta framkant och det är teknikföretagen som i många fall kommer att ha svaren på de utmaningar som vi globalt och individuellt står inför.

Sveriges framtid är därför nära sammankopplad med teknikindustrins framtid. Dels för att Sveriges arbetsmarknad och välfärd är beroende av näringslivets framgång. Dels för att det är näringslivets lösningar som också kommer att vara Sveriges lösningar. Innovation ger oss möjligheten att ta nya och stora språng, både för våra företag och vårt samhälle i sin helhet.

Vi står inför en tid av oanade möjligheter. För att ta vara på dem måste vi fokusera på hur vi stöder innovation och utveckling. På vad som behövs för att den svenska teknikindustrin även i framtiden kan ge oss lösningarna på svårlösta problem. Om det så är genom en offensiv näringspolitik, moderna regelverk eller gemensamma insatser. Fokus bör vara det samma.

Möjligheterna finns där, om vi främjar den teknik som gör världen bättre.

Den här rapporten är en beskrivning av den betydelse som industrin har för Västernorrlands läns ekonomi. Hur många jobb genererar industrin? Hur stor andel av ekonomin svarar industrin för. Hur ser beroendet av världshandeln ut? Och hur stark är länets ekonomi jämfört med andra regioner? Det är lätt att ta industrin för given. Men för att överleva måste det ständigt finnas kraft att utvecklas. Då kan industrin fortsätta ta matchen på de globala marknaderna och generera välstånd och välfärd – lokalt, regionalt och nationellt.

Rapporten är ett underlag för diskussion om Västernorrland läns industriella framtid. Vilka förutsättningar för industrins utveckling finns idag i länet? Och vad krävs för att industrin ska vara viktig även framöver?

Mats Kinnwall
Chefekonom Teknikföretagen

Innehåll

Industrin väger tungt i länets ekonomi	4
Det ekonomiska blodomloppet	6
Fyra av tio jobb i länet finns i industrin	8
En exportorienterad ekonomi som påverkas av den globala konjunkturen	10
Ökad efterfrågan från omvärlden driver på sysselsättningen	12
Kompetensbrist hämmar företagen när tillväxten vänder upp	13

— VÄSTERNORRLANDS LÄN —

- ANTAL INVÅNARE: 245 453 (DECEMBER 2018)
- BRUTTOREGIONALPRODUKT/INVÅNARE: 377 000 KRONOR
- FÖRVÄRVSINTENSITET (ÅLDRAR 20–64 ÅR): 80,5 % (RIKET 79,1 %).
- GENOMSNITTLIG KOMMUNALSKATT 2019: 34,04 KRONOR (RIKET, MEDEL: 33,00 KRONOR).

Källa: Regionfakta och SCB

Industrin väger tungt i länets ekonomi

Industrin väger tungt i länets produktion

Industrin i Västernorrlands län svarar för 1/3 av det samlade värdet av de varor och tjänster som producerats i länet (förädlingsvärdet). Det är en klart större andel än motsvarade för riket totalt, vilket visar att industrin har en mycket stor betydelse för regionens ekonomi.

Industrin i Västernorrlands län skapar sysselsättning direkt och indirekt för drygt 18 000 personer i länet, vilket är nära 1/3 av länets jobb. Det inkluderar industrins leverantörer av insatsvaror och tjänster. Därutöver bidrar sysselsättningen inom industrin med skatteintäkter, inklusive transfereringar till kommunerna, med 3,1 miljarder kronor. Det motsvarar cirka 4 000 jobb inom länets kommuner och landsting. Totalt står alltså industrin i Västernorrlands län för nästan 23 000 jobb, eller cirka 40 procent av alla jobb i länet.

I Sverige ger industrin jobb till mer än en miljon människor

Det finns en myt om att industrin i Sverige är på tillbakagång, att vi numera är ett utpräglat tjänstesamhälle och att tjänstesektorn är mindre utsatt för internationell konkurrens än industrin. Slutsatsen av myten är att den svenska ekonomin blir allt mindre konkurrensutsatt och att förhållandena på hemmamarknaden, det vill säga stora delar av den privata tjänstesektorn och den offentliga sektorn, borde få spela en större roll i lönebildningen.

Men i själva verket är det en felaktig bild av hur vår ekonomi ser ut och av industrins betydelse. Det är inte meningsfullt att dela upp ekonomin i industri- respektive tjänstesektor, eftersom varu- och tjänsteproduktionen i hög grad är tätt sammanflätade i värdeförädlingskedjor, och därmed ömsesidigt beroende.

Det är sant att industrins andel av ekonomin, så som den mäts i nationalräkenskaperna, gradvis har minskat under de senaste decennierna. Men det är till stor del en statistisk synvilla. Många av de tjänster som tidigare utfördes inom industriföretagen görs numera av externa leverantörer. Dessutom har tjänsteproduktionen inom industrin utvecklats och blivit allt större över tid. Tjänsteverantörer har också expanderat tack vare ökad efterfrågan från både industrin och övriga sektorer i ekonomin. Tjänsteproduktion har alltså flyttat ut från industrin, samtidigt som tjänsteinnehållet i industrins produkter har vuxit och fått

ökad betydelse för industrins konkurrenskraft. Tar vi hänsyn till de indirekta kopplingarna mellan industrin och tjänstesektorn svarar industrin fortfarande för nära en tredjedel av förädlingsvärdet och sysselsättningen i det svenska näringslivet. I termer av hela ekonomin motsvarar industrin över 20 procent av BNP och står för mer än 17 procent av sysselsättningen.

Industrins betydelse för samhällsekonomin är dock mycket större än så. Industrin genererar också en stor del av de skatteintäkter som behövs för att finansiera vår offentliga verksamhet. Antalet sysselsatta inom kommunsektorn och staten som finansieras av skatter från industrin uppgår till 185 000 personer. Tillsammans med de drygt 830 000 personer som har jobb direkt och indirekt genom efterfrågan på industriföretagens produktion, står industrin därmed för jobb till mer än en miljon människor i Sverige.

Industrin motsvarar mer än 20 procent av BNP och står för mer än 17 procent av landets sysselsättning.

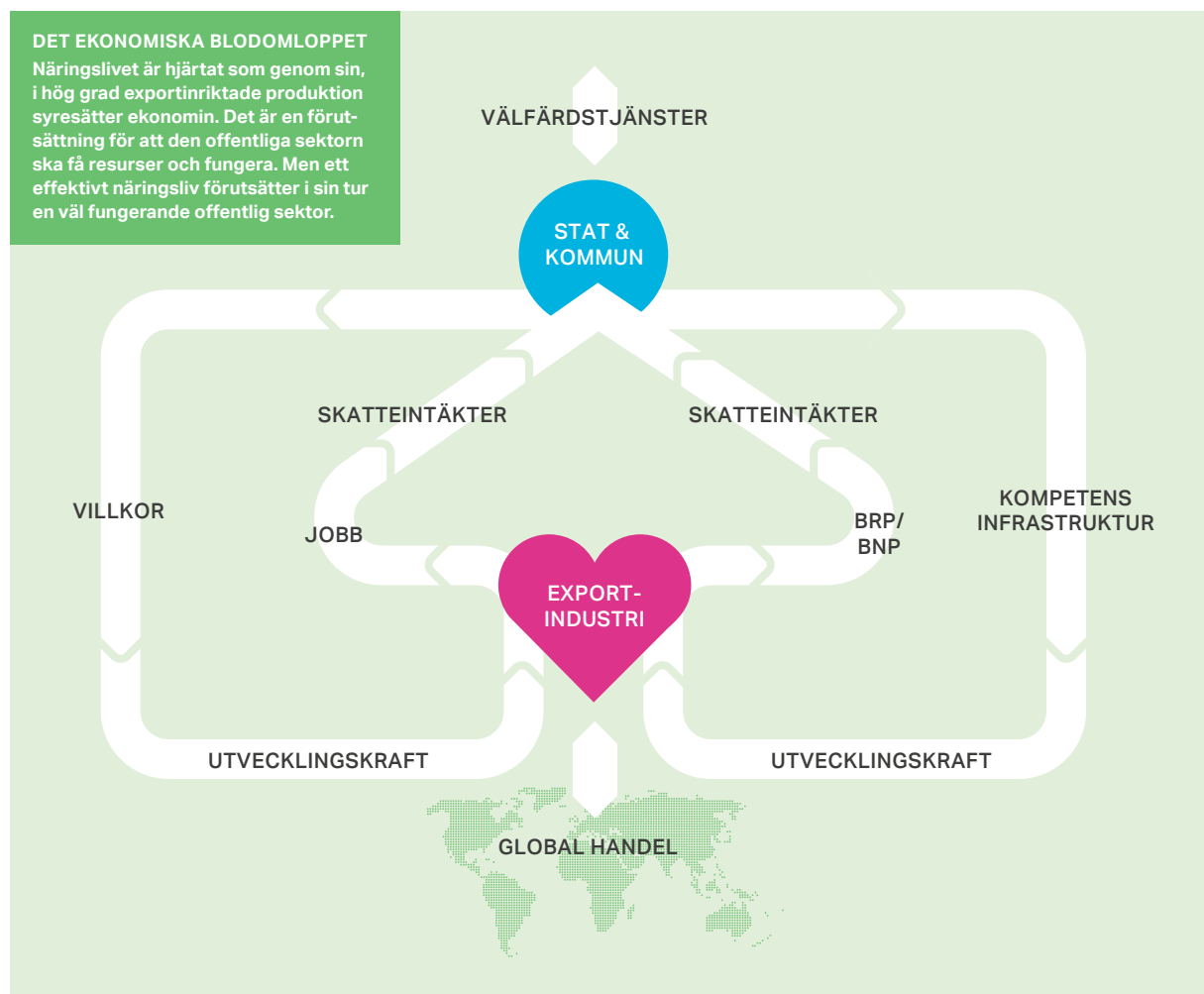
Det ekonomiska blodomloppet

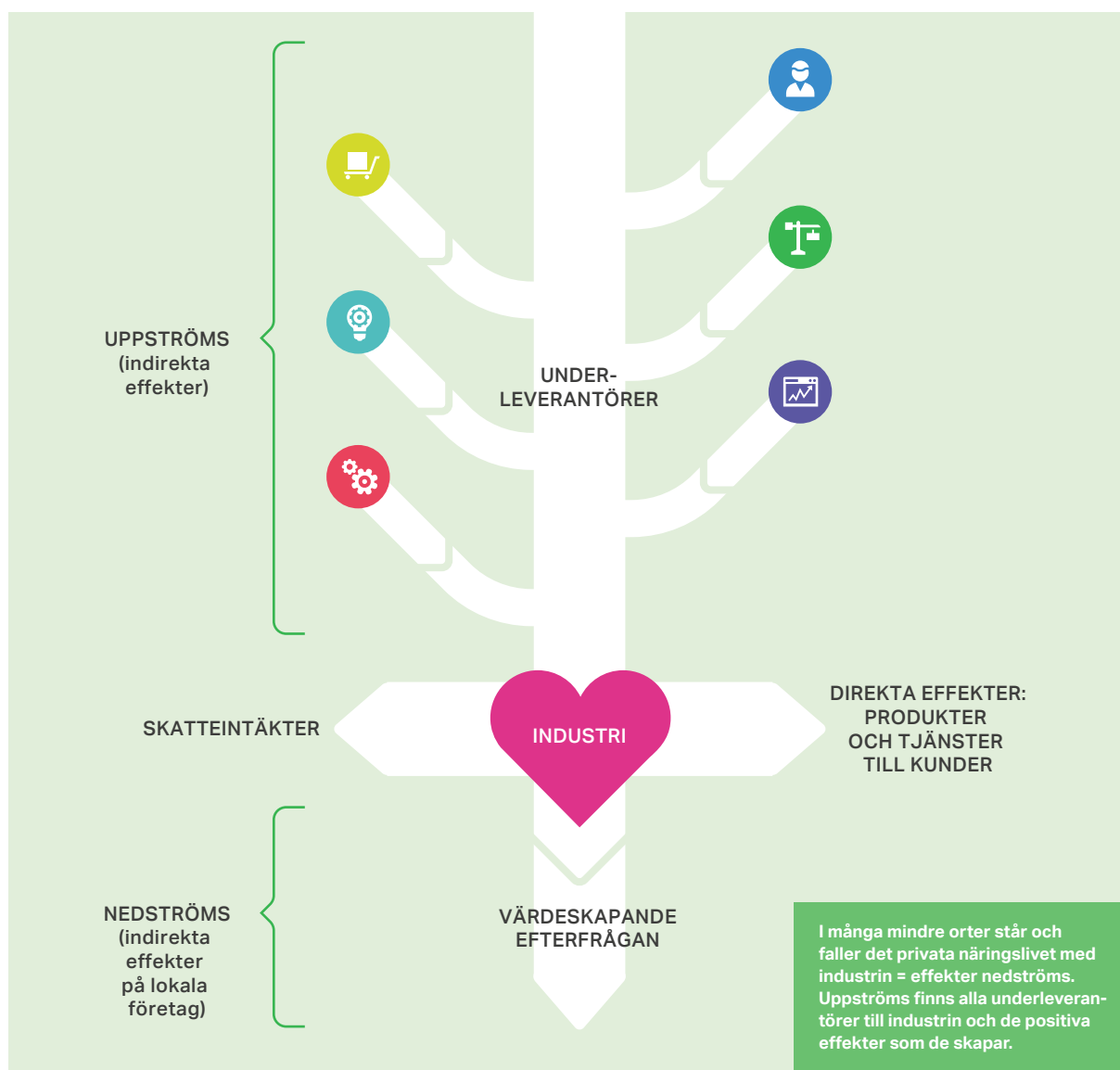
Synen på vilka krafter som skapar välstånd skiljer sig ofta, beroende på vem man frågar. Några ser näringslivet som en kassako vars enda syfte är att generera skatteintäkter till det offentliga välfärdsystemet. Andra gör en uppdelning där näringslivet ses som en närande, värdeskapande sektor, och den offentliga sektorn ses som den tärande, resurskonsumerande.

Men båda dessa beskrivningar är kraftigt förenklade. I själva verket är näringslivet och den offentliga sektorn tätt sammanflätade och beroende av varandra. Man kan beskriva ekonomin som ett blodomlopp, där hjärtat är näringslivet som genom den konkurrensutsatta exportindustrin syresätter ekonomin och skapar jobb och produktion. Det genererar i sin tur skatteintäkter som finansierar de offentliga tjänster som är nödvändiga för att ett samhälle ska kunna fungera. Det handlar bland annat om samhällets grundläggande funktioner som försvar, infrastruktur och ett fungerande rätts- och polisväsende. Men

det handlar lika mycket om välfärdstjänster i form av hälso- och sjukvård, skola och kommunikationer, som i Sverige i huvudsak finansieras via skatter på kommunal nivå.

I detta blodomlopp är den privata sektorn en förutsättning för att den offentliga sektorn ska kunna fungera. Men ett effektivt näringsliv förutsätter i sin tur en väl fungerande offentlig sektor. Genom att leverera tjänster av god kvalitet, och genom att skapa skatte- och regelverk som främjar sysselsättning och produktivitet, kan det offentliga bidra till ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Industrins regionala betydelse

Även på det regionala och lokala planet finns en växelverkan mellan näringslivet och den offentliga sektorn. Bilden ovan beskriver hur flödet mellan de olika delarna av systemet kan fungera.

I hjärtat av modellen finns industrin, som dels skapar direkta värden i form av produkter och tjänster till sina kunder, dels bidrar med skatteintäkter som finansierar offentlig service. Uppströms i systemet finns företag som är nödvändiga för industriproduktionen, som leverantör av insatsvaror, eller genom olika former av tjänster som exempelvis transporter. Men industrin och dess anställda har även positiva effekter utanför den egna produktionskedjan. Många stora industrier är lokaliserade i relativt små orter

över hela landet. Ofta är de den största arbetsgivaren vid sidan av kommunen. Industrin och dess medarbetare står då för en betydande andel av efterfrågan på andra typer av produkter och tjänster som levereras av andra privata företag på orten. På så sätt skapar industrin och dess medarbetare jobb och tillväxt, så väl direkt genom den egna produktionen, som indirekt genom efterfrågan och köpkraft hos deras medarbetare.

Fyra av tio jobb i länet finns i industrin

Industrin är en av de viktigaste ekonomiska motorerna i Västernorrlands län, och bidrar med mer än tre miljarder i skatteintäkter till länets verksamhet. Industrin skapar jobb direkt i den egna verksamheten och indirekt bland leverantörer av insatsvaror och tjänster. Dessutom bidrar industrin till sysselsättning inom länets kommuner och landsting via skatteintäkter.

Industrin i Västernorrland skapar 22 600 jobb

Industrin i Västernorrland skapar jobb direkt och indirekt hos underleverantörer...

Industrin i Västernorrlands län skapar jobb för 18 600 personer i länet, inklusive de jobb som skapas i länet genom efterfrågan på industrins produkter hos leverantörer av insatsvaror och tjänster. Det utgör 32,4 procent av länets totalt antal anställda på 57 400 jobb. I Sverige som helhet är motsvarande andel 17,4 procent. Industrin har alltså en mycket större betydelse för sysselsättningen i Västernorrland jämfört med många andra delar av landet.

...och genererar skatteintäkter som skapar ännu fler jobb i länet

Utöver de direkta och indirekta jobben som industrin skapar bidrar de som jobbar inom industrin, direkt och indirekt, också till länets skatteintäkter och därmed till ännu fler jobb i länet.

Skatteintäkterna i länet och industrins bidrag till statens transfereringar till kommunerna uppgår till cirka 3,1 miljarder kronor i Västernorrlands län. Det utgör cirka 12 procent av kostnaderna för verksamheten inom länets kommuner och landsting.

Det motsvarar omkring 4 000 jobb och totalt står industrin i Västernorrlands län för 22 600 jobb av totalt 57 400 som arbetar i länet. Industrin svarar därmed för 4/10 jobb i länet.

Industrin svarar för en tredjedel av länets ekonomi

Industrin är av stor betydelse för Västernorrlands läns ekonomi och svarar för 33,2 procent av länets regionala ekonomi. Då ingår även förädlingsvärdet som industrin genererar bland dess leverantörer av insatsvaror och tjänster i länet. Efterfrågan på industrins produkter som produceras i Västernorrland motsvarar alltså drygt 33 procent av länets förädlingsvärde (se tabell). Det kan jämföras med en utpräglad tjänsteekonomi som Stockholms län där motsvarande andel är 12,7 procent. Om samma förhållande skulle gälla i hela landet som i Västernorrlands län skulle industrin alltså stå för hela 1/3 av BNP. Industrins andel av Sveriges BNP totalt uppgår till cirka 21 procent.

Industrins betydelse för sysselsättning och finansiering av välfärdstjänster

Industrins antal direkt och indirekt sysselsatta	18 624
Skatteintäkter från industrin, andel av länets verksamhetskostnader i kommuner och landsting	12,1
Antalet länsanställda, industrifinansierade	4 025
Totala skatteintäkter från industrin inkl transfereringar, miljarder kronor	3,1
Industrins antal anställda, direkt + indirekt samt industrifinansierade inom kommuner och landsting	22 649
Andel av länets anställda totalt, procent	39,4

Källa: SCB, Teknikföretagen
Beräkningar baserade på SCB:s statistik för år 2016.

Industrins andel av länets förädlingsvärde, direkt och indirekt bland industrins leverantörer

	Andel i procent
1 Jönköpings län	53,0
2 Västmanlands län	45,5
3 Norrbottens län	45,1
4 Gävleborgs län	44,9
5 Kronobergs län	43,2
6 Värmlands län	40,9
7 Blekinge län	40,8
8 Kalmar län	40,3
9 Örebro län	39,1
10 Dalarnas län	38,9
11 Västra Götalands län	37,0
12 Västerbottens län	34,3
13 Södermanlands län	34,0
14 Västernorrlands län	33,2
15 Östergötlands län	33,0
16 Uppsala län	27,8
17 Hallands län	25,5
18 Skåne län	23,8
19 Jämtlands län	18,0
20 Gotlands län	17,6
21 Stockholms län	12,7

Källa: SCB (Företagens ekonomi), samt nationalräkenskapernas input-output-data, Teknikföretagen.

Tillverkningsindustrin väger tungt i Västernorrlands näringsliv

Om vi utgår från industrins förädlingsvärde utan att räkna in det indirekta förädlingsvärde som industrin genererar bland dess underleverantörer (som tabellen på föregående sida visar), men däremot får med den industriproduktion som beror på andra branschens efterfrågan på insatsprodukter från industrin, framkommer följande fördelning, se tabell till höger.

Tillverkningsindustrin har en relativt större andel av näringslivets totala förädlingsvärde i Västernorrland jämfört med riket totalt. Länet har också en större andel förädlingsvärde i tjänstebranschen Information och kommunikation, 10 procent jämfört med motsvarande andel i riket på 7,5 procent. Däremot är andelen företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik samt uthyrning, fastighetservice och övriga företagstjänster mindre i länet jämfört med i riket totalt.

De nämnda tjänstebranscherna har visat en allt starkare inriktning på att exportera tjänster till omvärlden samt ökat i betydelse för leveranser av tjänster till Sveriges exportindustri under 2000-talet. Efterfrågan i omvärlden påverkar med andra ord även dessa tjänstebranscher i ökad grad jämfört med tidigare.

Näringslivet i länet och riket totalt	Väster norrlands län	Riket totalt
Förädlingsvärdets fördelning på bransch	Andel, procent	Andel, procent
Jordbruk, skogsbruk, fiske	4,5	2,3
Utvinning av mineral	0,2	1,0
Tillverkningsindustri	23,7	20,9
Energi	6,2	3,2
Vatten, avlopp, avfall	1,3	0,7
Byggverksamhet	9,6	9,3
Handel	13,0	16,1
Transport, magasinering	5,5	5,9
Hotell och restaurang	2,4	2,8
Information, kommunikation	10,0	7,5
Fastighetsverksamhet	7,3	7,6
Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik	6,4	9,2
Uthyrning, fastighets-service, övr stödtjänster	3,7	5,4
Utbildning	1,3	1,6
Vård och omsorg	2,9	4,4
Kultur, nöje, fritid	0,8	1,1
Annan serviceverksamhet	1,0	0,9

Källa: SCB (Företagens ekonomi). Siffrorna avser år 2017.

BRP per invånare: Västernorrlands län på tionde plats

Bruttoregionprodukten BRP (den regionala motsvarigheten till BNP) – anger värdet på den samlade produktionen av varor och tjänster i länet. För att kunna jämföra län beräknas BRP per invånare. År 2016 hamnade Västernorrlands län på tionde plats bland Sveriges län, med en BRP per invånare på 377 000 kronor. Det kan jämföras med ett utpräglat industrilän som Västra Götaland med 448 000 kronor/invånare – näst högst efter Stockholm. Lägst i landet låg Södermanlands län med 317 000 kronor/invånare.

BRP/invånare låg i genomsnitt på 442 000 per invånare år 2016, där Stockholms län drog upp genomsnittet med 624 000 kronor/invånare. BRP per invånare i löpande priser ökade i samtliga län utom i Blekinge. Måttet BRP per invånare påverkas mycket av arbetspendling. Det är en delförklaring till den höga siffran i Stockholms län som har en relativt stor inpendling. På motsvarande sätt förklarar detta också den låga siffran för Södermanlands län med stor utpendling.

BRP per invånare, löpande priser, tkr

1	Stockholms län	624 000
2	Västra Götalands län	448 000
3	Norrbottnens län	418 000
4	Kronobergs län	414 000
5	Uppsala län	409 000
6	Jönköpings län	391 000
7	Östergötlands län	384 000
8	Örebro län	381 000
9	Skåne län	379 000
10	Västernorrlands län	377 000
11	Västerbottens län	372 000
12	Västmanlands län	371 000
13	Dalarnas län	368 000
14	Jämtlands län	353 000
15	Gävleborgs län	348 000
16	Hallands län	345 000
17	Värmlands län	343 000
18	Kalmar län	337 000
19	Blekinge län	335 000
20	Gotlands län	330 000
21	Södermanlands län	317 000
	Riket	442 000

Källa: SCB, december 2018.

Disponibel inkomst per invånare: Västernorrlands län på fjortonde plats

Ett annat mått på det regionala välståndet är disponibel inkomst per invånare. Det visar hur mycket individer och hushåll kan använda för privat konsumtion (till exempel till hyra, mat, kläder och resande) eller sparande. För att beräkna disponibel inkomst dras skatten bort från inkomsten medan olika typer av bidrag adderas (barnbidrag, bostadsbidrag och så vidare).

Generellt är skillnaderna mellan länen mindre vad gäller disponibel inkomst eftersom progressiv skatt och transfereringar verkar utjämnande. Fortfarande sticker dock Stockholm ut och drar upp genomsnittet för riket totalt. Västernorrlands län låg här på fjortonde plats bland länen 2016.

14
Västernorrlands län är på fjortonde plats

Hushållens disponibla inkomst per invånare, tkr, 2016

1	Stockholms län	238 000
2	Hallands län	219 000
3	Västra Götalands län	209 000
4	Uppsala län	206 000
5	Skåne län	205 000
6	Jönköpings län	202 000
7	Norrbottnens län	201 000
8	Västmanlands län	200 000
9	Östergötlands län	199 000
10	Kronobergs län	198 000
11	Södermanlands län	197 000
12	Gotlands län	196 000
13	Dalarnas län	196 000
14	Västernorrlands län	196 000
15	Kalmar län	195 000
16	Värmlands län	194 000
17	Jämtlands län	194 000
18	Örebro län	193 000
19	Västerbottens län	193 000
20	Blekinge län	192 000
21	Gävleborgs län	192 000
	Riket	210 000

Källa: SCB, december 2018.

Sverige är en exportorienterad ekonomi som påverkas av den globala konjunkturen

Efterfrågan från exportmarknaden viker och påverkar sysselsättningen

Efterfrågan från exportmarknaden bromsade markant under andra halvåret 2018 för tillverkningsindustrin i Mellersta Norrland, där Västernorrland ingår. Från och med fjärde kvartalet i fjol till och med andra kvartalet i år minskade exportorderingen för en övervägande andel av industriföretagen i regionen¹, se diagram. Då efterfrågan bromsar så kraftigt får det normalt effekt på industrins sysselsättning med en viss fördröjning. Industrin i Mellersta Norrland förväntar sig en viss minskning av antalet anställda under andra och tredje kvartalet i år, enligt deras svar i KI-barometern, se diagram.

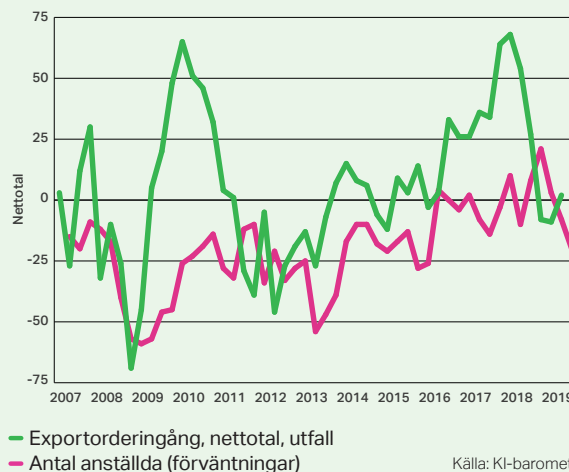
Industriföretagen i Mellersta Norrland ser ut att ha drabbats snabbare av minskad ordergång från exportmarknaden än industrin i Sverige totalt sett, se diagram till vänster på följande sida. Exportorderingen till industrin i Mellersta Norrland började falla under fjärde kvartalet 2018 medan den ännu ökade i industrin totalt sett i landet. Efterfrågan har också mattats för industrin som helhet, men under första kvartalet i år steg fortfarande exportorderingen för en något större andel av industriföretagen än andelen med minskad exportordergång. Under andra kvartalet upphörde emellertid ökningen, se diagram.

Teknikföretagen räknar i vår senaste konjunktur-

prognos (7 maj) med att världshandeln med varor kommer att bromsa in markant under 2019, från en ökning med 3,3 procent 2018 till endast något över 1 procent 2019. Vi räknar med att Sveriges varuexport kommer att öka i ungefär samma takt som världshandeln i år, 1,5 procent, och stiga svagt till en ökning med 2 procent under 2020.

Mellersta Norrlands tillverkningsindustri: Efterfrågan påverkar sysselsättningen

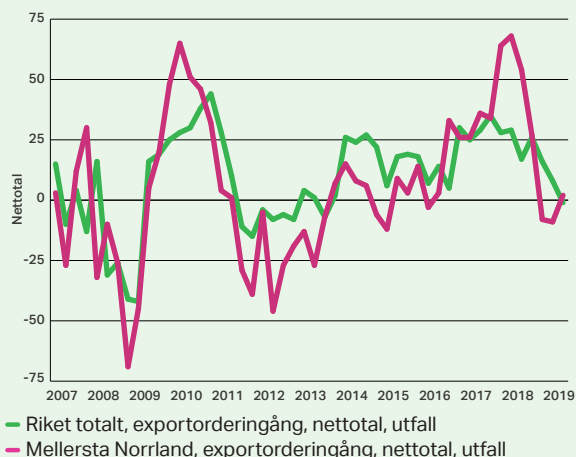

Källa: KI-barometern.

¹ Med netttotal menas andelen företag som svarat ökning minus andelen som svarat minskning, i det här fallet vad gäller exportordergång.

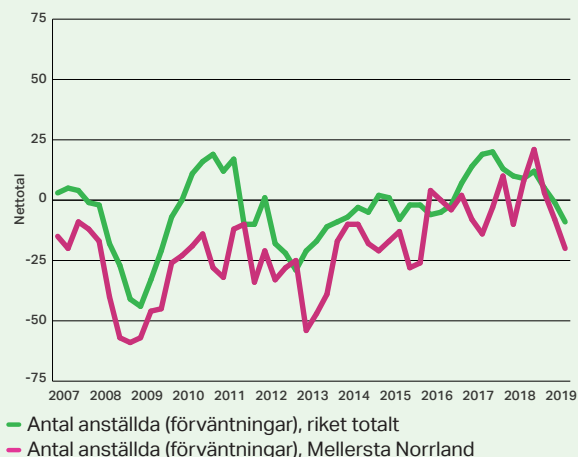
Tillverkningsindustrins exportordergång faller snabbare i Mellersta Norrland än i riket totalt

Källa: KI-barometern.

Tillverkningsindustrin drar ned antal anställda snabbare i Mellersta Norrland än i riket totalt

Källa: KI-barometern.

Den snabbare inbromsningen för industrin i Mellersta Norrland ser ut att ge ett snabbare avtryck även på sysselsättningen, då industrin i Mellersta Norrland förväntar sig att antalet anställda kommer att minska under andra och tredje kvartalet i år. Industrin totalt sett i landet räknar med ungefär oförändrat antal anställda under andra kvartalet men en minskning under det tredje, enligt KI-barometern.

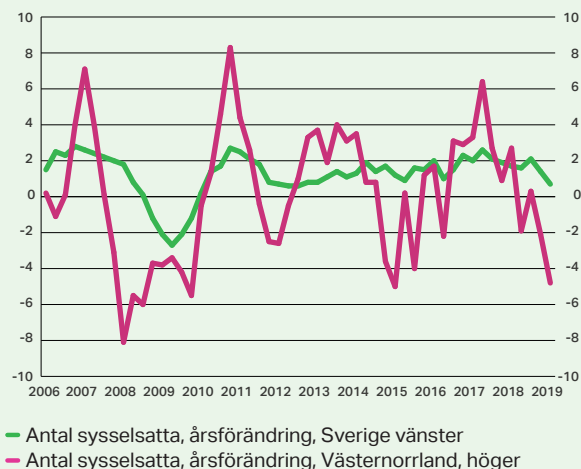
SCB:s hårda data, det vill säga faktiska tal för sysselsättningen i Västernorrlands län visar att den redan börjat minska, se diagram till vänster nedan. Den var nära 5 procent lägre under andra kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal 2018. I landet totalt sett steg

fortfarande sysselsättningen under andra kvartalet, med 0,7 procent. De kraftigare förändringstalen för sysselsättningen i Västernorrland indikerar att länets sysselsättning är ännu mer känslig för den globala utvecklingen än Sveriges sysselsättning totalt sett.

Den allt svagare produktionstillväxten i hela Sveriges ekonomi, som Teknikföretagen räknar med kommer också att leda till att arbetslösheten börjar stiga i landet totalt sett under loppet av 2019. SCB:s siffror över arbetslösheten i Västernorrland och i Sverige totalt tyder på att arbetslösheten redan passerat botten, se diagram till höger nedan.

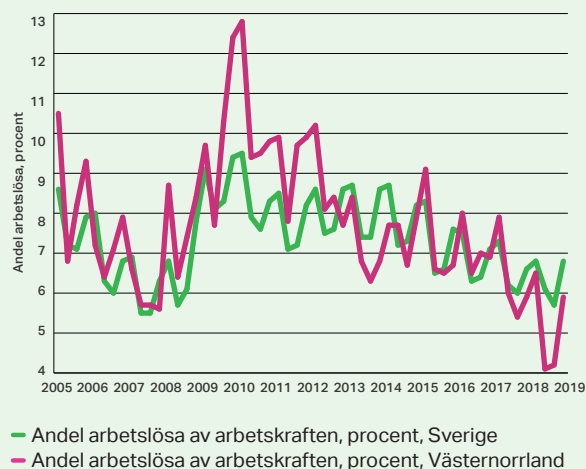
Sysselsättningen har börjat minska i Västernorrlands län

Källa: SCB (AKU).

Arbetslösheten har vänt upp både i Västernorrland och i landet totalt

Källa: SCB (AKU).

Då efterfrågan från omvärlden tagit fart har sysselsättningen ökat

Från slutet av 2016 började sysselsättningen i Väster-norrland öka ordentligt, i samband med uppsvinget för exportindustrin och ökad världshandel. Sysselsättningen ökade som mest under tredje kvartalet 2017, med drygt 6 procent i årstakt, se diagram till höger. Men under andra halvåret 2018 började sysselsättningstillväxten att falla, och under andra kvartalet i år hade antalet sysselsatta minskat, med 5800 jobb jämfört med andra kvartalet 2018.

I samband med finanskrisen och dess efterdyningar steg arbetslösheten kraftigt i länet och nådde en topp på 12,8 procent andra kvartalet 2010. Därefter började arbetslösheten att gradvis falla i samband med en allt starkare konjunktur. Från slutet av 2016 fick världshandeln ett uppsving som ledde till ökad efterfrågan på arbetskraft inom industrin.

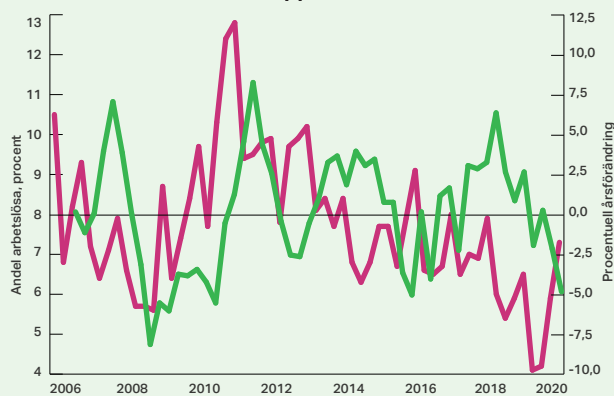
Arbetslösheten nådde en rekordlåg nivå i Väster-norrland under tredje kvartalet 2018, på 4,1 procent, men hade stigit till 7,3 procent under andra kvartalet i år. Det var en högre nivå jämfört med riket totalt, där arbetslösheten uppgick till 6,9 procent.²

Det finns goda skäl att fundera på hur en kommande lågkonjunktur med växande arbetslöshet kan mötas

med insatser för att öka näringslivets och industrins utvecklingskraft i länet. Inför en kommande konjunkturuppgång behövs insatser för att öka tillgången på kompetens som företagen behöver.

Sysselsättningen har börjat minska och arbetslösheten vänt upp

— Antal sysselsatta, tusental, Väster-norrland, höger
— Andel arbetslösa av arbetskraften, procent, Väster-norrland, vänster

Källa: SCB (AKU).

Skillnader i arbetslöshet mellan kommuner i Väster-norrlands län³

Det är värt att notera att arbetslösheten varierar mycket mellan länets kommuner. Exempelvis uppgick arbetslösheten i Härnösand till 11,4 procent i genomsnitt under 2018 och till motsvarande 6,4 procent i Timrå, se tabell. Skillnaderna speglar olika näringsstrukturer i de olika delarna av länet.

Skillnader i arbetslöshet mellan kommuner i Väster-norrlands län

Totalt, 16–64 år Kommun/län/riket	Öppet arbetslösa	Program med Aktivitetsstöd	Totalt år 2018
Ånge	3,4	3,8	7,2
Timrå	3,6	2,8	6,4
Härnösand	5,6	5,8	11,4
Sundsvall	4,0	3,2	7,3
Kramfors	5,2	4,7	9,9
Sollefteå	4,4	5,1	9,5
Örnsköldsvik	4,1	3,7	7,8
Väster-norrlands län	4,3	3,8	8,1
Riket	3,8	3,3	7,0

Källa: Arbetsförmedlingen.

Fler lediga jobb speglar efterfrågan men även kompetensbrist

Den mycket låga arbetslöshet som uppmätts i Väster-norrland i slutet av förra året, 4,1 procent, tyder på att både privat och offentlig sektor i stort sett dammsugit arbetsmarknaden på den arbetskraft som efterfrågats. Ändå har antalet lediga platser nära fördubblats jäm-

fört med högkonjunkturåret 2007, innan finanskrisen slog till. Med andra ord hade sysselsättningen kunnat ha ökat ännu mer under den goda konjunkturen om det hade funnits större tillgång på den arbetskraft som efterfrågats i länet.

2 Siffrorna över arbetslösheten för länet respektive riket totalt är här icke säsongrensade, för att göra jämförelsen så rättvis som möjligt. Normalt används säsongrensade serier då man följer utvecklingen på kort sikt, men då vi saknar officiella, säsongrensade serier för arbetslösheten per län har vi valt att jämföra med originalsiffror över arbetslösheten även för landet totalt.

3 Observera att siffrorna över arbetslösheten enligt SCB:s Arbetskraftsundersökning respektive Arbetsförmedlingens motsvarande inte är helt jämförbara då de tas fram med olika metoder. Den centrala skillnaden mellan statistik-källorna är att AKU bygger på en urvalsundersökning och syftar till att ge en representativ bild av arbetsmarknaden totalt sett medan Arbetsförmedlingens statistik bygger på registrering av de inskrivna arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Andelen inskrivna arbetslösa anges i förhållande till en registerbaserad arbetskraft.

Under konjunkturuppgången efter finanskrisen har antalet lediga platser i Västernorrlands län ökat och nådde en toppnivå 2018, enligt SCB:s statistik, se tabell nedan. Jämfört med högkonjunkturåret 2007 innan finanskrisen, har antalet lediga platser nått en högre nivå 2018. Då fanns i snitt drygt 2 000 lediga jobb

i länet, varav cirka 65 procent i näringslivet. Antalet lediga platser inom offentlig sektor har också ökat jämfört med 2007 och under förra året stod offentlig sektor för cirka 35 procent av det totala antalet lediga platser i länet, att jämföra med drygt 14 procent 2007.

Västernorrlands län

	Lediga platser antal 2007	Andel av länets lediga platser 2007	Lediga platser antal 2018	Andel av länets lediga platser 2018
Offentlig sektor	173	14,4	731	35,1
Privat sektor	1032	85,6	1351	64,9
Totalt	1205	100,00	2082	100,0

Källa: SCB, Konjunkturstatistik över vakanser.

Bristen på kompetens har ökat

Att antalet lediga platser inom både privat och offentlig sektor låg på en högre nivå år 2018 än 2007 speglar en ökad brist på den kompetens som efterfrågas inom både privat och offentlig sektor. Efterfrågan matchar alltså inte utbudet av arbetskraft och det handlar främst om att utbudet av olika typer av mer kvalificerad kompetens vuxit för långsamt i förhållande till efterfrågan. Inom industrin har bristen på både tekniska tjänstemän och yrkesarbetare stigit i ännu högre grad jämfört med högkonjunkturåret 2007, se diagram till höger.

Under de senaste årens konjunkturuppgång har industrins ökade efterfrågan på både yrkesarbetare och tekniska tjänstemän inte motsvarats av ett tillräckligt utbud på arbetsmarknaden av dessa kompetenser. Bristen på arbetskraft fortsatte att stiga under första kvartalet i år, då 46 procent av företagen inom tillverkningsindustrin i Mellersta Norrland hade brist på personal, se diagram. Detta trots den allt svagare efterfrågan på industrins produkter sedan andra halvåret 2018.

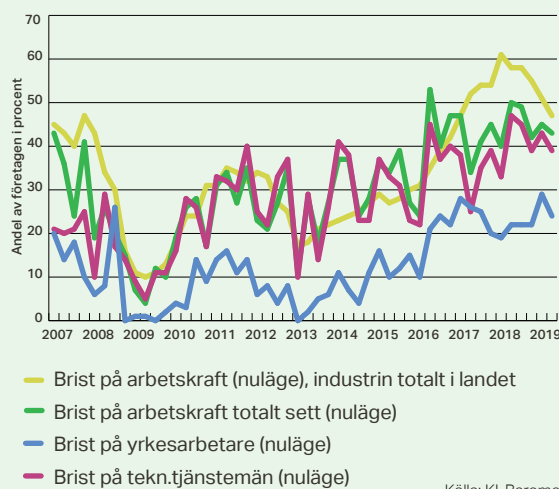
För tillverkningsindustrin totalt sett i landet steg bristen på arbetskraft till en rekordhög nivå första kvartalet 2018, i något över 60 procent av industriföretagen, se diagram. Bristen har fallit tillbaka något i samband med en allt svagare industrikonjunktur, men fanns ännu i knappt hälften av industriföretagen under andra kvartalet i år.

Kompetensbristen är ett fortsatt strukturellt problem och kan förväntas hämma företagen då konjunkturen åter vänder upp, såvida inte kompetensbristen kan minska med hjälp av olika åtgärder för att öka utbudet av den kompetens som företagen behöver.

Teknikföretagen räknar med att den globala tillväxten långsamt kommer att vända upp under 2020,

Mellersta Norrland: Kompetensbristen har fortsatt att öka inom industrin

främst tack vare en fortsatt mycket expansiv penningpolitik i USA, Kina och euroområdet.

Med en gradvis återhämtning av efterfrågan från exportmarknaden kommer kompetensbehoven åter att stiga inom industrin och industrins leverantörer. Om kompetensbristen då kommer att vara fortsatt hög innebär det att tillväxten i industrin och bland dess leverantörer kommer att hämmas och därmed försämra företagets konkurrenskraft. Därför borde det vara av hög prioritet i dagsläget att öka tillgången på arbetskraft som den konkurrensutsatta sektorn behöver. Även mot bakgrund av att den i en uppåtgående konjunktur normalt skapar många jobb och skatteintäkter som bidrar till finansieringen av länets välfärdsjobb. Om kompetensbristen kvarstår kommer detta normalt stora bidrag att begränsas.

Teknikföretagen

Den svenska teknikindustrins företag står för de lösningar som tacklar vår tids stora utmaningar. Det är hos Teknikföretagen som dessa företag är medlemmar.

Teknik gör världen bättre.

www.teknikforetagen.se